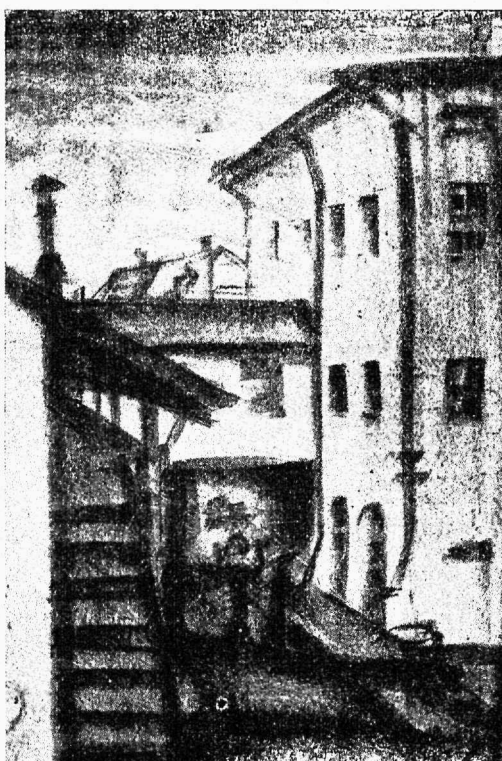

Hind 25 senti.

Rõigi maade töölised, ühinege!

II RÄNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Anna Põllusaar: Hoo

Nr. 2 — 1929

IV aastakäik

Rudolf Nielsen.

Revolutsiooni kutse

Mull' mehi tugevaid andke ja sirgeid, kel kindel meel,
kel vastupidavust, kindlust, kes tõkkeid ei tunne eel,
kes ära ei anna mu mõtteid, kui surmgi haigutab eel.

Külmverelisi ja tarku, kel tuttav mu olemus,
kel parandamiseks on tahe, kel sunniks vaid veendumus,
ei sundi mul ole, ei nõuet; sund ainus on armastus.

Mull' järske ja mõrumeelseid, kel hirmu ei sisalda silm,
ja jumalasalgajaid mehi, kel müstikast selge on ilm,
kes endale loovad taeva, ükskõik, on see soe või külm.

Mull' leekivad südamed andke, mil võõras on meeleheit,
kel nukrus on võõras tunne, kel mure ei tõkesta teid,
kel võidus kui kaotuses ikka üks naeratus-päikeseleid.

Jah, parimad teie keskelt, et päriks nad võitlus mis eel.
Ei keegi või teada ohvreid, kui võitlus ei möödunud veel.
Võit palgaks või kaotus — me parimaj on kutseks mu süda ja meel.

Norra keelest K. Fr. ja N. A.

Revolutsiooni aastapäev

Kaheteistkümneme aasta eest, 11. märtsil 1917. a., suure Vene riigi töölisklass algas võitluse ühelhoobil monarhhia ja kodanluse, sõja ja tulunduslikkude viletsuste vastu, ning viis oma võitluse hiilgavale lõpule. Vene revolutsioon oli signaaliks ka Lääne-Euroopa proletariaadile, ja maailmasõja kurnatud rahvusvaheline töölisklass lõpetas maailmasõja, kukutas Saksa ja Austria monarhhia ning viis Kesk-Euroopa sammu edasi — poliitilisse demokraatiasse. Küll on rahvusvaheline reaktsioon hävitand palju proletariaadi võitlusi. Paljastame oma pää 10 aasta eest Saksa kodanluse tapetud sotsialistliku noorsoo ja revolutsioonilise töörahva juhi Karl Liebknecht'i ning revolutsioonilise sotsialismi teoreetilise juhi Rosa Luxemburg'i mälestuseks, leiname taga Soome, Ungari, Saksa, hiljem veel Itaalia, Balkani riikide ja Leedu töölisklassi, kes on pidand kaotama massilises terroris hulga paremaid liikmeid, kurdame taga revolutsioonilises võitluses langend oma maa seltsimehi. Meil, noorsotsialistidel, ei ole paremat järelehüüet langenuile, kui teoga olla valvel reaktsioonivastases võitluses revolutsiooni eest. Au revolutsiooni vaimule! Revolutsioonide aegu päälekasvand noorpõlv ühes vanade revolutsioonivõitlejatega sammub kõikumatult oma teed

sotsialismi poole!

Juht ja hulgad

Kodanliste sotsiaalsühholoogide järgi rahvahulkades on valdavad ikka julmad ja kuritegelised tendentsid. Kõlblised jõud samuti kui vaimsed võimad tõmbuvad tagasi, niipea kui isik algab teistega koostööd. Üldiselt need olevat roimarid, kes on mängind pääosa rahvalikumistes ja mässudes; need määrasid suuna ja kiskusid „häd“ juurest, — „häd“ muidugi on need, kes Itaalia rahvapsühholoogi Sighele järgi „nõuavad rahu“. Viimased olevat ikka vähemik ja neil pääle selle olevat arvestada fakt, et „hää omadus on passiivsem kui kurja“. Nad loobuvat oma tulemusteta muredest ja loovutavat juhtimise rüüstamise ja massilise tapmise vaimule.

See tüübiliselt väikekodanlik käsitlus asetab asjad nii, nagu inimeses antisotsiaalsed kired ikka ja paratamatult pääseksid võidule. Ajalugu näitab midagi muud; see ütleb, et rahvahulgad hoopis tihemini on väljendand oma õilsat ohverdumisvõimelist vaimu, oma altruistlikku vaimustust ja oma kangelasjõudu. Kõik uurijad, kes on toimind masside psühholoogiga, peavad mõnma, et mässuline rahvahulk vahest pakub imetusväärsse meeesuuruse ja kõrguse tõestusi — „Halvinnadki võllaroad“, ütleb näiteks Le Bon, „tunnustavad üksi oma kuulumisega massi kõige valjema moraali põhimõtteid“.

Ka kodanline sotsiaalsühholoog ei või salata, kui kõrgele tõuseb revolutsiooni mass üle indiviidi normi, kelledest ta on koostund; ta aga ei taha näha, et see ime tuuakse massidesse revolutsioonilise vaimuga, mis paneb vaikima väikesed isiklikud tunded ja hirmu oma armsa „mina“ pärast, ja nõnda ta on sunnitud seletama sotsiaalsete jõudude tekkimist massis erilise faktoriga. Selle faktori ta leiab juhtide suggestiivses mõjus massidesse, mis ei olevat midagi muud kui tooresaine, mille juhtide tahe äratav tõelistele tunnetustele ja kihudele. Eri mõjude järgi siis hulka — tõeliselt ainult alateadlikuna — saatvat korda elajaliku julmuse või imestamisväärsse kangelasmeele akte. Kõik sõltuvat siis juhist ja tema tahteorientatsioonist.

See „seletus“, mis jätab kõrvale kõik ajalooliste ja sotsiaalsete olukordade määrava mõju massidesse ja näeb temas ainult tahtetut karja, mida võõra jõuga tõugatakse kord siia, kord sinna, — see „seletus“ alahindab suuri massiliikumisi, mis on ajaloolise liikumise draamatilisi kulminatsioonipunkte ja seob neid üksikisikute toiminguga; see eitab nende sisemist paratamatust.

Loomulikult peab mõnma, et inimesi oma tegevusvõimes ja energias on mitmesuguseid nagu nad on erinevad oma vaimseis ja moraalseis võimeis. Teatud iseloomude erakordne tegujõud — nagu selle tegujõu eriline tekkimine — ei ole muidugi ainus, igatahes mitte pääomadus, mis määrab neid masside juhiks. Nende tahte tõttu kristalliseeruvad nende kujutlused, nende hingeolukorrad ja nende soovid; juhtide vankumatu veendumus, millele nad on valmis kõik ohverdama, on see, mis annab nende sõnadele ja kõigile nende toimingule suggestiivse jõu.

Massidel on olnud ikka juhid ja neil saavad need ikka olema, sest iga inimrühm, olgu ta suur või väike, asetab end instinktiivselt ühe oma liikme võimkonda, see on, ta korraldub keskpunkti ümber. Aga kodanlised psühholoogid on käsitelnud vahekorda masside ja juhtide vahel väga pääliskaudselt ja ühekülgsest. Tõeliselt nende mõju ja nende sugestiivne võim peitub nende tahte ja vaadete kooskõlastumises massi omadega: nad ei

suru massile pääle võõraid sihte vaid nad tõukavad massi enese sihid heledasse valgusse.

Moderni psühhiaatria üks põhialustest on, et suggestiivne mõju ei ole kunagi piiramatult, vaid vastuoksiks ikka on piiratud vastava subjekti orgaanilise olukorraga. Samuti juhtide mõju leiab oma piirid masside orgaanilises olukorras, nende mõtteilmas ja nii teadlikes kui alateadlikes tunnetes, nende harjumustes ja tahtesuundades. Üks juhtimise tingimusi on juhi tahte kooskõlas hulga vaimse ja moraalse orienteerumisega. Samuti kui juht oma sõna või eeskujul jõul teeb hulga soovid intensiivsemaks, toidab ta tahtet ja tõukab ta tegevusse, nõnda ka hulga hing reageerib omalt poolt neile, kelle juhitud ta on. Juhil ja massi vaheline suhtumine ei ole kuidagi ühekülgne sõltuvus vaid vastastikune suhtumine. Juht võib oma isiku põhjal, tänu usaldusele ja armastusele, mida hulk annab talle, mõjustada masse nende teatud vaimse ja moraalse orienteerumise kraadini. Aga ainult teatud punkti ni, ja see peab olema soodustatud olukordade tõttu ega pea võetama seda absoluutselt. Ajalugu, isegi tööliikumise ajalugu, on täis näiteid, kus juhid kaotasid oma mõju, kuna vahetääl masside aspiratsioonid olid muutund, nemad aga ei olnud küllalt painduvad tegema kaasa seda muutust.

Suurte rahvajuhitide mõju ja võim lasub päämiselt kõigi liikumisest osavõtjate keskmiste vaadete, tunnete ja tahtete intuiitiivses käsitamises ja võimes väljendada oma vaateid; ja see on põhjus, miks juhid pöörduvad ikka ka oma rühma äärmiste elementide vastu: kirikus, parteis või lahuskus, samuti paremale ja vasemale. Masside juhid on enamasti ainult isikud, kes teostavad üldiseid aspiratsioone, see on oma „pooldajate“ suure enamiku omi.

On aga veel teislaadilisi juhte, ja need kuuluvad enam tulevikku kui olevikku. Nende mõju peitub hoopis enam nende tahte ühtsusel masside saabuvate ja potentsiaalsete tendentside ja lähtemomentidega kui nende väljendatud ja aktuaalseil taheväljendustel. Seda laadi juhid on tuleviku kandjad. Alguses nende teod ja sõnad on ägedas vastolus sellega, mida hulk tahab ja imetleb: vabade ja julgete vaimude, vaprate ja tahtetugevate iseloomude valitud hulk järgneb nende jälgedele. Esimest laadi juht oli Bebel; Karl Liebknecht kuulub teise tüüpi.

Loomulikult tasakaal massi ja juhtide vahel kunagi ei ole absoluutne: embkumb, kas juhid jäävad teatud rühma soovide ja püüete taha või nad tõusevad oma käsitluses ja poliitilises moraalil üle selle rühma keskmise pinna. Jäävad nad taha, siis nad tõukavad masse tagasi.

Alalise mõjudevahetuse protsessis juhtide ja masside vahel uue aktiivitee algatus võib lähtuda väga hästi massidest. Massi initsiatiiv ajaloolisel momendil, tema sotsiaalsed sihid ja ta ideaalsed aspiratsioonid võivad võimaldada massidele panna vastu oma juhtide suggestiivsele mõjule, rajada isegi uue tee ja sundida juhte kas järgnema, neile või loobuma oma funktsioonest. Suured streigid, mis tekkisid maailmasõjas Inglismaal, näitavad, et isegi väheteadlikud massid võivad toimida nii, kui uue taktika arengu olukorrad on soodsad, see on kui vana, juhtide määratud taktika osutub sellest ebaõigeiks. Sel juhtumil nagu alati paratamatus on suur õppemeister.

Eri kordadel massid löövadki lahingu ilma juhtideta, kui valitsus näiteks streigi korral vangistab või saadab maalt juhid. Aga ainult näiliselt mass neis olukorras ilma igasuguse juhtimiseta viis võitlust edasi, tõeliselt juhtus, et tema sülest ilmusid uued isikud, kes väljendasid ta tahtet, ta aspiratsioone ja tendentsid. Otse võimaluses kasvatada äkitselt uusi juhte ilmneb massi revolutsiooniline ja moraalne energia, ta aktiiv-

suse, eneseusalduse ja initsiatiivi kraad. Tuleviku massi moraalne ja vaimne jõud ei ilmu selles, et ta võitleb ilma juhtideta — juhtidetu mass on vormitu mass — vaid sellel jõul on ainult tulemuseks, et ta alati tõukab esile energilisi, veendund ja hingestund isikuid, kellel on selge kujutus küünitavaist sihtidest ja kasutatavaist vahendeist. Sellaseis nimetuis ja tundmatuis isikuis masside mina teostub oma parimas, sisimas ja intuiivseimas mõttes. Suured revolutsioonilised liikumised on lükand ikka ette

F. Mynni: 20 sajand.

sellaseid isikuid. Ja mida enam masside vaimne ja moraalne kesknorm tõuseb, seda tugevamini tõusevad ja kasvavad ka kujud, mis väljendavad massi võimeid ja kõrgemaid püüdeid ja seda arvurikkamaid sedalaadilisi kujusid nad kutsuvad esile. Siht, mille poole meie püüame, on mass, mis toob esile suurima hulga juhte, kelles ilmneb ta kõrgeim tahe suurimal määral.

Kes tahab uut, uut ühiskonda, ja suunab sellele juba täna kogu oma mõtte ja tunde, see on noor ka sils, kui tal juba on hallid juuksed.

Max Adler.

Clem Traverses.

Üks sõrm demokraatiale

Toi ajal kui viimane suur sõda sündis Woodrow Wilsoni ja Walter Lippmani vabameelseis ajudes, mina olin neid ikka veel austamata ja tundmatuid kangelasi, kes otsustas lüüa kõrvale. Ma ei kavatsend olla märter demokraatia, pangahärrade ja teiste isandate eest. Viskasin nurka oma valgekäe ameti ja jalutasin puhtasti mööda asutusest, kus registree-riti rinnalapsi sõja jaoks, ja valisin Walt Whitmani avara maantee.

Serifiide pärast olin sunnitud rändama ja põiklema tükk aega ja tegema igasugu tööd, kuid oli ka mõnus aeg näha esimest korda Ameerikat. Vahel asjad olid kaunisti kibedad, kuid enamasti rõõmustavalt ergutavad. Lõp-pekks maandusin Los Angeles'is. Sää! sain omale koha masinisti abilisenä ühes laevatehases.

Mind oli hoiatatud suure õnnetuste arvu eest laevatehases, mis oli umbes 74%, kuid vajasin teenistust. Ühe! hommikul minnes tööle, puhus vali tuul ja siis ronisime meistriga üles raudplaate vinnama kolmanda teki kõrgusele.

Higine, mürisev töö. Minu kohal ja mu ümber töötasid needimis- masinad ja suure raginaga tõstsid tõstemasinad pooletonniliisi raudplaate üles. Töötasin seitse tundi sel esimesel päeval, otse ühe needmasina kõrval. Minu päähool ei olnud aga mitte sädemed, mis lendasid mu ümber, ja punased tulised poldid, vaid see õudne töö, küllaldasel määral õli toimetada tõstemasinate rihmadele. Pidin hõõruma laiali vähemasti poole sellest, mis pumpasin, sest vaevalt olin pumband, kui tuul ajas suure osa minema.

Siis, olgu neetud, see hari, mida kasutasin hõõrumiseks, jäi rihma vahele ja viis ühe mu sõrme kaasa. Raks, mu sõrm, ja seisin sää! mitme- saja meetri kõrguses, ja vahtisin oma verist tüügast, ja vandusin kui kurat. Valu ei olnud mitte nii suur, kuid oli hirmus sant tunne. Siin ma nüüd olin, ühele sõjale nina pääle annud, kuid teise sisse astund — töös- tuslisse sõtta. Igakord kui nüüd vaatan seda kondist näkka, kus oli olnud mu parema käe kolmas sõrm, mäletan selle momendi õpetust. Kaastööli- sed, teie ei saa põigelda kõrvale sellest süsteemist, kuid te võite ükskord oma selja seina vastu lüüa ja võidelda kui põrgulised!

Ajakiri „New Masses“.

Kõigist klassidest, mis tänapäeval on kodanluse vastas, ainult prole- tariaat on tõeliselt revolutsiooniline klass. Teised klassid kaovad ja hu- kuvad suurtööstuse tõttu, proletariaat on selle oma produkt.

Kommunistlik manifest.

R. Saving.

Rahvusvaheline tööliisspordi- liikumine

Inglismaa.

Sellel traditsioonilise rahvaspordi maal ei ole tööliisspordiliikumine kuigi tugev. Olgugi, et tegutseb hulk spordiorganisatsioone ametiühingute juures, pole veel loodud ülemaalist liitu. Töötatakse kodanlastega käsikäes. Ainult mõningad organisatsioonid kokku 4000 liikmega kuuluvad Sotsialistliku Spordi-Internatsionaali. Töölispartei ning ametiühingud suuremat spordiliikumist ei hooli. Sellega on seletatav, et enamlased 1928. a. hulga organisatsioone üle võtsid. Loodetavasti liigutab see juhtumus ka Inglise alalhoidlikke sotsialiste elavamale tegevusele.

Prantsusmaa ja Belgia.

Prantsusmaal on „Spordi ning Võimlemise Seltside Liit“ ainukene, milline kuulub Sotsialistlikku Spordi-Internatsionaali. Temasse on koondund 6.000 tööliissportlast. Teised Prantsusmaa tööliisspordi organisatsioonid kuuluvad punasesse spordi-internatsionaali, kuid ka nende liigete arv pole kuigi suur. 1923. a. enne spordiliikumise lõhenemist sotsialistlikuks ja enamlikeks oli Prantsusmaal 13.000 tööliissportlast. Praegu mõlemi voolu liigete arv kokku seda summat välja ei tee. Võrdlemisi väike ja aeglane tööliisspordiliikumise areng Prantsusmaal on osalt seletatav suurte tülidega sotsialistide ning enamlaste vahel, kuid peamiselt on seda mõjutand sotsialistliku partei huvipuudus ning ametiühingute loid tegevus sellel alal. Viimased ajad näitavad sellest küljest teatavat paranemist. 1927. a. oktoobris peetud sotsialistliku partei kongress võttis vastu ühemeelse otsuse, kus nõutakse partei organisatsioonidelt tööliisspordi suhtes enam aktiivsust. On loota, et suur prantsuse tööliiskond ka tööliisspordi alal oma võimeid näitamata ei jäta.

Rohkem arenend on tööliisspordiliikumine praegu Prantsusmaale kuulavas EIsassis. Säl on kaks liitu 16.000 liikmega. Kuid rahvuslikud tülid tihtipäele takistavad sliinsete organisatsioonide arenemist.

Sellevastu Belgias tööliisspordiliikumine on soodsas olukorras, olgugi, et liigete arvu poolest Belgia tööliisspordi organisatsioonid eriliselt ei hiilga. Vahekord sotsiaaldemokraatliku parteiga väga häa.

Tööliisspordi organisatsioonid suure innuga aitavad kaasa Belgia sotsiaaldemokraatliku partei võitlusile. Eriti suurt aktiivsust on Belgia tööliissportlased näidand kihutustöös lühema väeteenistuseaja kasuks. Nad on hulgal koosolekujil agiteerind sääduse kaitseks, mis näeb ette kuuekuulise teenistuseaja sissesäädmise. Ala, millist ka meie võiksime hakata käsitama.

Sellane sirgejoonelisus on tugevasti teravaks ajand vahekorra kodanlise spordiliikumisega. Kuid töölisspordiliikumisele see on vaid hoogu ja jõudu juure toond.

Itaalia.

Saksa Töölise Võimlus- ning Spordiliidu pidustusil Leipzgis 1922. a. oli Itaalia esitatud võimlusmeeskonnaga. Selajal oli Itaalias võimalus iseseisva töölisspordiliikumise arendamiseks. Mussolini tegi sellele võimalusele lõpu, tema meelest on vajalikud ainult fašistlikud spordiorganisatsioonid, milliste ülesandeks pääasjalikult on miilitsateenistus. Mussolini sportlistervendused on itaalia töölisspordiliikumise häbistand. Korrupsioon, kodanlised inetused sääl on harilikuks nähtuseks. 1926. a. jalgpallimeistriļ näiteks võeti riigi poolt hiljem ära meistri nimi ja esimees heideti spordiorganisatsioonist välja eluks ajaks, kuna meeskond meistriks tuli ainult seetõttu, et ta vastase meeskonna tuhande liiri eest ära ostis. Sellaseid skandaale on fašistlik töölisspordiliikumine sünnitand viimaste aastate jooksul terve rea. See on häbi, et ka fašistlikud spordiorganisatsioonid kannavad töölisspordiorganisatsioonide nime. Sellele maale ja selle maa valitsusele meie võime töölisspordlastena vaid sügavat põlgust avaldada.

Euroopa Põhjamaad.

Põhjamail on mõnelpool iseseisva töölisspordiliikumise mõte üldiselt läbi löönd, kuna teisal jälle arendatakse vastupidiseid seisukohti. Tugevaim on töölisspordiliikumine Soomes 30.000 liikmega. Hästi juhitud ning kindlalt ülesehitatud organisatsioon. Kogu maa töölisnoorpõlv ammutab sääl oma kehaliku jõu, ilu ning tervise.

Individaualal on soome töölisspordlased internatsionaalis esikohal.

Sellevastu Soome naabruses Rootsis iseseisvat töölisspordiliikumist ei ole, kuna sotsiaaldemokraatlik partei ja ametiühingud sellesse suhtuvad eitavalt. Viimasel ajal on kodanlikes organisatsioonides tekkind proletaarlik opositsioon, millised üle organisatsioonide julatuste on omavahel kontakti astund ja püüavad iseseisva liidu asutamise mõtte poole. Sotsiaaldemokraatliku partei enam kui mõttetu eitamise tõttu on väga tõenäolik, et rootsi töölisspordlased iseseisva liidu asutamise korral langevad enamlaste rüppe.

Norras see on juba tegelikult süündind. Norra Töölisspordi Liit kuulub punasesse spordi-internatsionaali, olgugi et on rohkesti liikmeid sotsiaaldemokraate. Kuid kahjuks sotsiaaldemokraatlik partei ja ametiühingud ei osuta pea mingit tähelpanu töölisspordiliikumisele.

Hollandis eesvõitlejate energilisele tööle on töölisspordiliikumine arenemas, kuid ka siin sotsiaaldemokraatlik partei suhtub töölissporti passiivselt. 1926. a. asutati Hollandi Töölisspordi Liit, millisel aasta hiljem oli juba 3.000 liiget. Ametiühingute kaasabil püütakse luua töölisspordi organisatsioon pea kõlgisse maanurkadesse.

Euroopa idamaad.

Idas — Lätimaa seisab töölisspordiliikumise esirinnas. Bruno Kalnini juhtimisel on töölisspordiliikumine kasvand tugevaks ning teotseb väga elavalt ja hoogsalt. Lätis töölisspordiliikumine mitte ainult sportliselt ei ole tugev, vaid organiseerib elavat kihutustööd ka reaktsiooni vastu. Poliitiliselt Läti Töölisspordi Liit töötab käsikäes sotsialistliku parteiga ning ametiühingutega. Enamlasi sallitakse neis organisatsioonides samavähe kui kodanlasi.

Rahva arvuga võrreldes on Töölisspordi Liit Lätis hästi tugev: 4.000 liiget.

Poolas rahvuslikest vahekorradest tingituna tegutsevad järgmised töölisspordi-organisatsioonid: „Töölise-, Võimlus- ning Spordiliit“ (sakslaste koosseisuga), „Juudi Töölisspordi Liit“, „Poola Töölisspordi Liit“ ning „Ukraina Töölisspordi Liit“. 1927. a. oktoobris kõik need neli organisatsiooni liitusid üheks keskorganisatsiooniks, kuhu praegu kuulub 13.000 liiget. Poola töölissporti juhivad sotsiaaldemokraadid.

Paljudes Euroopa mais töölisspordiliikumine reaktsooni ning surve tõttu pole jõudnud areneda: nagu Ungaris. Sama halb on olukord Rumeenias, kuid sääl siiski teotseb võrdlemisi tugev Töölisspordi Liit 3.800 liikmega.

Jugoslaavias on töölissportlasi 1.500 ümber. Kuid nüüd liit on kuningliku diktatuuri poolt lammutatud.

Põhja-Ameerikas.

Sääl valitseb inimeste mõtteid ning meeli karjuva reklaamiga teotsev kodanline spordiliikumine. Kuid vaatamata sellele on tekkinud mitmeid, esialgu küll väikesi töölisspordi organisatsioone, kes liikumise arendamiseks teevad elavat kihutustööd. 1924. a. korraldati Nev-Yorkis esimene Põhja-Ameerika töölissportlaste pidustus, mis liikumise arenemisele jan-

BRUNO KALNIN.

Läti töölis-omakaitse energiline juht
: a karikaturisti nähtuna.

kide maal tugevat hoogu andis. Ameerika töölisspordiliikumise arene- mine oleneb väga palju, kuidas kavatseb liikumisse suhtuda sotsialistlik partei ning ametiühingud.

Palestiina.

Ka pühamaal Palestiinas on tekkinud töölisspordiliikumine. Praegu on säälsel organisatsioonil 3.000 liiget 22 maakohas. Juudi töölisspordi orga- nisatsioonid teevad kihutustööd ka araablaste keskel, ja mitte tagajärjetult.

Kõigis maailma osades tõstab töövägi võimsalt oma pääd. See maa, see maailm, mille hääks meie oleme töötand, see peab kuuluma meile. Kogu ilm peab kuuluma proletariaadile!

Andmeid eeloleva kirjutise tarvis on võetud pääasjalikult Julius Deutsch'i raamatust „Sport ja poliitika“.

Panait Istrati

Babuska

Lärmitsev hulk vahtis teemaja ümber kirklikult Vene-Jaapani sõja suurt uudist: admiralilaeva „Petropavlovski“ hukkumist. Selle õnnetuse tähtsaim kaotus, suure maaliija Vereščagini surm, oli väljaspool nende aru- saama, seda vaevalt märkasid Braila kalastajad. Neil oli hoopis ebamää- rane arusaam sellest, kes oli Vereščagin. Ja noor maaliija Samoila istus süngena ja vaatles seda umbes sajapäist habemes meestehulka, kes ei mõistnud ta kurbust. Adrian silitas sõbralikult ta kätt ja katsus julgus- tada teda kõigi asjadega. Ja mis puutub Mihhaili, sellesse salapärasesse isikusse, ta ei teind välja millestki. Nõjatudes küünarnukiti vastu lauda ta istus sääil tardununa, peaaegu oimu liigutamata.

Samoila vaevalt teadis, kuidas väljendada oma kurbust:

Mina ei oleks annud päevagi oma isa elu pikendamiseks, ta ütles, kuid tahaksin anda pooled neist aastaist, mis mul on veel elada, kui sellega võiksin äratada Vereščagini surnuist.

Ja neile sõnadele järgnevas vaikuses ta jatkas üksikkõnelemist, vaade kinnistund ajalehe saatuslikesse tähtedesse, mis kastusid ta pisaraist:

— Ah... milline kaotatud väärtus... Kes teab, mitu meisterteost meri neelas temaga ühes!.. See on tõeliselt katastroof kunstile...

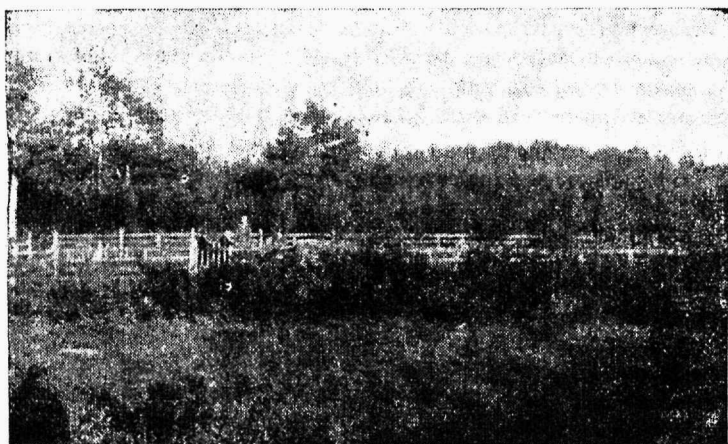
— Kallis Samoila... katkestas tema Mihhail soojasti, iga elu, mis kus- tub, juhtugu see traagiliselt või ei, on tihti katastroof kellelegi...

— Jaa, kuid siis see ei ole kaotus kunstile! hüüdis maaliija.

— Ei ainult kunst kannata kurba ja korvamatut kahju... Ajast kui istusime siia lauda jooma teed, kogu maakeral on surnud tuhandeid ini- mesi, mõned loomulikult, teised on hukkunud merre või purustatud vabri- kuis, mattund kaevikusse, tapetud sõjas, surmatud armukadedusest või

vihast. Mõtles, et mitmed neist surmajuhtumest on katastroofoid, olgugi et meie ei tunne naist, meest, ema, last, peigmeest, mõrslast, kes nutavad neid kaotusi, palju korvamatuid kui see kaotus, mille Vereščagini surm on toond kõigile.

— Ah, ütles Samoila, on inetu kõnelda nii!...

ÜHETEISTKÜMNE AASTA EEST.

Rühmake Soome punakaartlasi — ja hiljem nende ühishaud valge terrori valitsema hakates.

— Ei, see ei ole sugugi inetu. Mina olen tundnud Vereščaginit enne kui ta sai tutvaks Brailas, ja mina armastan ta suursugust kunsti. Teate ta surmast olin saand teate just, kui tabasite mu lugemast ajalehte aldaukse ees.

— Kas see on tõsi? Ja miks sa ei ole kõnelnud sellest midagi enne kui nüüd?..

— Seepärast, et see on üks traagiline surmajuhtum, samasugune kui kõik traagilised surmajuhtumid; selles ei ole midagi imelist...

Samoila suu jäi hoopis lukku sellase otsuse puhul. Adrian, kes ei armastand kiiret arvamismuutumist, püüdis ergutada Mihhaili kõnelema. Salgamata oma mõtteid, mis pigemini kaldusid Samoila poole, ta oli siiski kahevahel:

— Mul on raske mõista nende vastakate käsituste lähtepunkti. Mina kunagi ei ole mõelnud sellast küsimust. Arvan, et teil kummalgi on õigus, kuid teie käsituslaadid ei ole kokkusattuvad...

Mihhail, kes istus ja suitsetas paberossi, õiendus, ta näkku lõi nagu sisemine tuli ja ta katkestas innuga:

— Kuulge mind, sõbrad...

— Olin just saabund Brailasse, teie kummagi kodulinna ja kahtlemata kaunis linna... Tulin kusagilt (see ei eruta ehk teid), võime öelda näiteks, et tulin Venemaalt... säält Vereščagini kohutavalt Venemaalt. Mul ei olnud kopikatki taskus ega mingit kaupa müüa, sest kaubad olin müüud juba Odessas.

— Külgesündind tarkus ütles mulle, et pidin vahetama need puhtad riided, mis olid mu seljas, nende auväärsete räbalate vastu, milledes näete mind nüüd, ja et selle rahaga, mis mul õnnestus saada kokku, pidl jätkatama ikka kaugemale reisi, nagu olin teind juba kuus kuud.

— Ma ei otsind mingit tööd noil ajal... Elasin leiva, oliivide ja hapukurkidega, kaunis odava tolduga, mida nägin kotte täitvate meeste käes.

Lastimata küll midagi muud kui hääd mälestusi, tarvitasin sarnast toitu ja oskamata sõnagi rumeenia keelt, näitasin kaupa, võtsin vastu ja läksin alla randa maitsma oma leiba, oliive ja kurke.

— See oli magus, kadestatav elu, täis rikkaid tundeid, elu, mida tunnevad ainult need inimesed, kes vahetavad oma hääd riided räbalate vastu, et nautida vaikselt selle vahetuse toodud võitu ja sel ajal on mõtlemata tööotsimisest. Jaa, olen eland sel viisil... Ja seda võiks nimetada: vaadata sõbralikult silma sellele elule, mis just valmistub neelma sind. Aga kui kaua võisin teha nii? Ei mäleta enam hästi; võib olla, kuu, või kaks, siis...

— Siis hakkasin nälgima!.. See ei ole sugugi meeldiv. Kaks päeva ei olnud saand muud kui paar lonksu vett. Kui siis kolmandal päeval jalgutasin, käed taskudes, lelan rannalt raha ja ostan sellega tüki musta leiba, mis surub kui tinakuul mu kõhus. Siis sain seedimisrikke, nii et uskusin end mürgitatuks. Ja mina ei tahtnud surra, ei!.. Väike plik veel — veel hetkeke seda kallist päikesepaistet ja selle sünnitatud sama kalleid mõtteid, veel hetke tahan olla mees maa pääl, mees tugev kui mägi — nii mõtlesin, kui on lubatud mõelda siis kui on nälg, mõtlesin paljudest asjust, tuhandeist asjust, mida võib tunda ükski siis, kui ollakse kindel, et maailm on tühi.

— Poetan nii hästi kui võin raudteevagunisse — olen just unustand jutustada, et sest ajast, kui saabusin teie kaunisse linna, ei olnud kunagi magand kusagil mujal kui tühjes viljavaguneis, mida oli roopail aida juures. Oli märts ja pisut külm. Tõmbusin siis tagasi oma ulualusesse, sirutusin põranda laudadele selili ja magasin tasa. Minu tuju oli küll madalal, kuid see tuli ka valudest, olgugi et need enam ei olnud nii suured.

— Ah, kui unustamatuid aralt ärkava elulootuse ja õudsete surma- viirastuste hetki elasingi tol õhtul, magades sääl vagunis, silmad kinnis- tund hämarasse, mis tervitas mind oma külma igavikuvaatega, ja olin üksi, nii hülljatud, nii oma kaasinimeste unustatud kui inimene kunagi võib olla maailmas! Sellased hetked on kallimad kui kõik maailma rikkused. See, kes kunagi ei ole eland sellaseid hetki, on vilets ja vaene inimene, olgu ta siis rahavürst või võimukuningas, sest kõik on relatiivne meie olemasolus pääle sellase ootusetu suremise oma kahtlustega, mis üllatab meid äkitselt — ja kui võitleme kirglikult, et tingida sellest veel ühe kauni mõtte, ühe sooja päikesekiire ja tundetult otsustada:

— Niiid minnakse!?.

— Kohe?

— Kohe?

— Kas ei saaks viivitada veel pilgukese?

Ei enam!

Ja see tõmbab su kaasa lõpmatust unest ja viib su ära.

— Viimaks uinusin siiski tusatundlid järele; kuid äkitselt hilja ööl minu äratab terav valuhoog, mis tundub lõhestavat aju ja sisikonna ja mis näis mul unes nii kohutavana, et uskusin enda olevat juba surnud. Siis vedur vilistab... ja mina olen pulmareisil oma näljaga tundmatusse paika! Ah! ütlesin endale, siis ainult see lõbustus puudus veel, ent kui kõik kälb ringi, on ometi parem olla liikvel ja rännata tühja kõhuga selles maailmas kui täiega sääl teises!

— Ärkasin niiid täiesti. Valud, kehalsed kui moraalsedki, olid kadund kui nõidusega. Ja liigutamata põrandalt — kus niiid tundsin magavat enda sama hästi kui magadisyagunis — hakkasin oma tühja kõhu kõige jõuga deklameerima üht Puškini armastuslaulu, palju õnnelikumana niiid oma loomavagunis kui selle laulu õppimise korral, ja arvasin olevat enda maailma õnnelikumaid inimesi.

— Pärast pooletunnilist visklemist siia-sinna minu ekstrarong peatus, ja mind vahetati tühjele roobastele.

— See kõik on sissejuhatus. Niiid jõuan jutu endani.

— Järgmise päeva hommikupoolel, kui olin tulnud sadamasse ja tundsin enda näivat nagu pestud kass, olin istund ühe lahtise vaguni platvormile ja puresin kaeraivi, mida nokkisin käest nagu lind, ja pätke silitas mu selga.

— Uskusin olevat enda üksi, kuid äkitselt märkas, et üks lipovanka (vene lahkusku naine) silmitses mind juures vastasroopail oleva vaguni

uksepraost. Vaatasime teineteisele kaua silmi liikumatult, ja seejärel mina, ei tea miks, hakkasin naerma — (naersin ta imestund silmi) — kuid see naisofend hakkas seejärgi nutma nagu Magdaleena!..

— Möistate, kui ta nägi minu nukrat nägu ja kuidas mina istusin sääli ja nokitsesin ivi, ta oli unustanud oma õnnetused, kaasatundes minu viletsusele! Ah! Kuidas ma läbenesin. Kas olin ma siis veel nii vilets, et kõige sügavamassegi hätta vajunud puhkesid nutma mind nähes.

— Mina hüppan maha oma kohalt ja lähen ta juure:

— Ära nuta —, ütlesin vene keeles: sul eneselgi ei midagi paremat!..

— Kuid vastuse asemel lipovanka hakkas otsima oma kotist, milles tal oli teri, harjad ja lapid, võttis tüki kuiva leiba ja pakkus selle minule žestiga, mis ütles: „Võta ja söö!“!..

— Seisin liikumatuna, lootusetuna selles, et ma ei võinud astuda alla põrgusse ega tulla sääli tagasi elavana... .

— Leib põlvil istus ta sääli ja nuttis, liigutamata ühtki lihast, ja pisarad voolasid ta liikumatuist silmist leivale.

Lõppeks kuulsin ütlevat ta kindlal häälel:

— Kui sa ei taha süüa seda, sa ei ole aus ristiihimene... .

— Jaa, sõbrad, siis ma söin ta silmade ees tolle õnnistatud leiva, esmakordselt oma paganlikus elus olles aus ristiihimene. Ja meie õppisime tundma teineteist lähemalt, sest teadke, et see naine kiskus minu mu elutüdimusest ja kinkis mulle jälle lootuse, elutahte, tegevustarmu, elu ainsad kaunistajad.

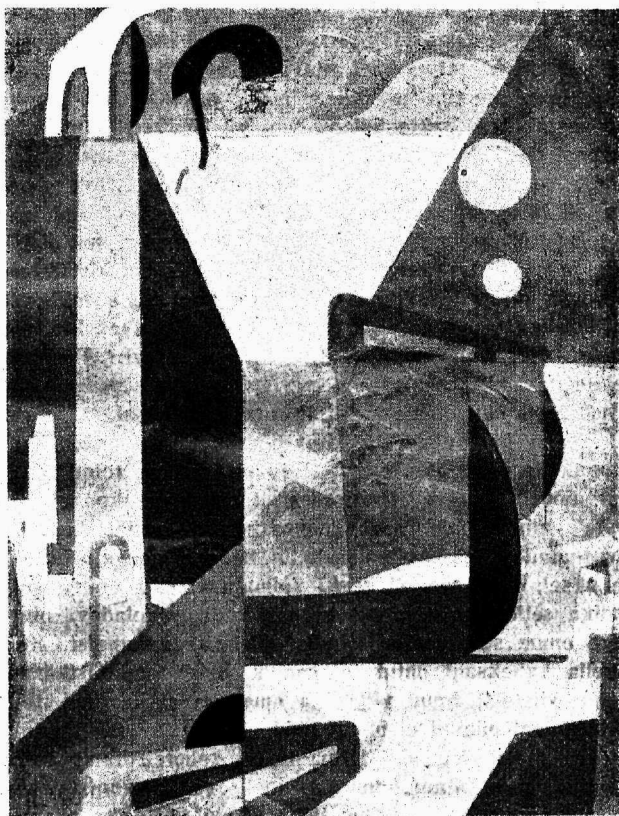
— Mispärast, küsis ta minult, sina ei lähe koguma vaguniplomme maast? Neid võib korjata paar kilo, see teeb kaheksakümmend sentiimi, ja sellega võib elada, oodates midagi paremat. Mina olen elanud nõnda kaua, kuid nüüd pühin meelsamini vaguneid. Sellega võin koguda päevas frangi või kahe eest teri. Sinagi võid teha seda hiljem, kui jõuad osta endale vajalised tööriistad: koti, harja, sõela. Siis sul ei ole sugugi raskust... .

— Vaatlesin seda inimolendit, kel oli ümmargune nägu, paljad savised jalad ja kangelase hing, ja ma läbenesin oma jõuetust. Läbenesin ka oma minevikku: ei kunagi oma ülemeelse mineviku hetkil ma olnud aimand, et vaimust „vaestel“ olid surelikkude kaunimad varandused: võimimine unustada oma õnnetused lõõdu ees, osutada võimsaks endast nõrgema ees ja avitada seda tõusma. Sest selles on inimese ainus ülemus loomadega võrreldes. Kõik muu on tühine. Mina ei teadnud seda hoolimata oma õpingust. Oli olnud vaja, et mina nopiksin tolmu inimelu sügavaimas sügavusis, et keegi neist „viletsait“ võiks osutada mulle tee tõelisse õnne, millest väljaspool ei ole muud kui hullus ja elajalikkus.

— Nii läks, et mina, tänu selle olendi antud hääle näitele, tõusin, hakkasin hankima leiba ilma pingutuse ja vastumeelsuseta, vääruskuseta, nagu linnud taeva all. Jõudsin veel nii kaugemale, sain hakata ostma tubakat

ega mul tarvitsend korjata paberossiotsi, sest muude õnnetuste lisaks olen lind, kes suitsetab kirglikult.

— Magasin ikka vagunis, ja vahest rongijuhid katsusid saata mu uutele vabadele reisidele, kuid selleks ajaks minul oli saand kombeks hüpata välja oma veervast toast ja poolunes otsida teine „jaam“.

Henrik Olvi : Maastik.

Sel viisil me mõlemad saime sõpradeks, tema terade, mina plommitinaga. Ta oli neljakümnendais aastais olev naine, pikk ja lahi kui kõrend. Ta käis kummargil, oli pikki tunde vaibund sügavasse nukrameelsusse ning nutuhoogudesse. Tema rõõmustamiseks ja naerutamiseks ma jutustasin talle kõiki võimalikke lugusid, mis pidid lõbustama lihtsameelseid, sest kohtasime nüüd igapäev samade vagunite vahel. Ja kord mul õnnes-

tus nii hästi, et sain ta naerma, et ta avas oma südame ja jutustas mulle oma loo, mis nagu saate kuulda, ei tulnud südamest, kus naeratus oleks olnud tihti nähtud võõras.

— Minu lipovanka ei olnud alati nii õnnetu. Ta mees oli olnud iseisev kalastaja. Nende kolmest lapsest vanemaga, viieteiskümneaastase poisiga, kes oli „tugev kui karu“, ta läks igal õhtul kalale Donaule ja tuli tagasi varahommikul, müüind kalad ja saand raha. Nad olid mõlemad, isa ja poeg, tublid mehed: „nad ei jõond vaid andsid oma raha b a b u š k a l e hoidu“. Raha ei olnud palju: ühel päeval pisut enam, teisel päeval pisut vähem, kuid sellega ometi võis elada. Ja läkski üsna hästi taevaminemise-pühani läind aastal, kuid mitte hiljem, sest tol hirmsal hommikul tuli poiss ja koputas aknale kell kaks öösel, ja kui ema avas ukse, poeg jõudis ainult öelda: „Ema... ta on hukkund!“ Selle järele ta langes toa savipõrandale.

— Vene oli läind ümber kõrge lainetusega. Isa, kel olid jalas rasked saapad, oli teind kõik võimaliku, et piisida vee pinnal samal ajal kui poiss, kes oli palja jalu, võitles kangelaslikult, tõmmates talt jalast neid õnnetu-uid saapaid, mis oli selle sünnipärase ujuja ainukeseks takistuseks, kuid vana ja väsind nagu ta oli, ta vajus vee alla samal hetkel, kui teine saapas jäi poisi kätte. See kuulis hüüdvat teda viimsel pilgul: „Petruška, päästa end!... ole emale hää“.

— Petruška oli hää emale, kes oli surmale lähedal... „Kuid inimene ei sure nii kergesti, kui on vaene.“ Kes teab? „Peab ehk elama, võib olla nende süütegude lepitamiseks, mis isad ja esi-isad on teind“.

Pere oli löödud murest. Poisist sai tõeline perekonnaisa väikesele öele ja vennale ning emale, kes vananes kümme aastat kuus. Petruška tegi imet, varustades neid küllaldaselt, et häda ei saaks näidata hambaid nende maja uksele, kuid see oli siiski võimatu. Ta ei võind saada enam kui kolmandiku sellest rahast, mis oli tarvitada isa elades, olgugi et ta rühmas kõige enam sadamatöis, kandis viljakotte vaguneist. Kella neljast hommikul kella kaheksani õhtul ta kandis oma kuuteistkümneaastasell õlgadel kümme-viisteist tonni vilja. Ja ometi ta ei jõudnud toita küllalt nelja suud, sest igal päeval ei olnud tööd.

— Siis ka b a b u š k a pidi jätma kodu kaheteistkümneaastase tütre hoole ja liituma nende õnnetutega, kes jooksevad vagunist vagunisse ja koguvad vilja ning needusi, saades tööst frangi või kaks päevas.

Ühel esimesel päeval oma uues ametis ta nägi õhtupoolel rahvast jooksvat selle koha lähedale, kus ta pühkis vaguneid. Kuid ta ei tahtnud minna vaatama, milles asi on, sest ta teadis, et „need jooksevad tühjade asjade pärast“, — siis ta tundis äkitselt, kuidas ta parem silm hakkas virvendama, siis süda põksuma, nii et ta oli pisut rahutu. Ta jättis koti ja luua, kõik, ja jooksis nii kilrest kui võis, vaatama, kes pannakse kande-raamile ja vilakse ära...

— Tal ei tarvitsend tulla lähemale, kindel sellest, et see oli ta poeg Petruška, too noor mees, kellest ta seltsimehed hiljem jutustasid, et ta

rind suruti puhvrite vahele ja litsuti õhukeseks nagu laud“. Sest juba kaugelt ta märkas poja kerget rohelist kuube, mis rippus kandraamilt. Siis ta silmis läks mustaks ja pää läks segaseks ja siis ta ei teadnud enam millestki...

Ta ärkas apteegi tagatoas, kus hää apteeker lohutab teda sellega, et „see ei olnud midagi tähtsat“, vaid et Petruška oli ainult vigastand oma üht õlga, kuid et seda kindlasti jälle võib parandada.

Tõe ema sai kuulda politseijaoskonnast, kus inimsõbralikkus just ei kuulu maja kommete sekka, ja see tõde oli julm; seda ta oli teadnud juba siis, kui ta parem silm oli hakand virvendama: nii, Petruška vahva rind oli „surutud puhvrite vahele ja litsutud õhukeseks nagu laud.“

Vaene naine vajab lohutust, ja seda ta leidis oma poja haualt. Seda ta leidis ka minu juurest seejärele kui oli kergendand oma südant jutustades oma õnnetustest, ja see rõõmustas teda sama palju kui mindki; mina ütlesin endale: ei ma siis olegi viletsaim olend ses maailmas“.

— Kohtasime teineteist igal hommikul vanadena sõpradena. Ta naeratas mulle juba kaugelt ja mina näitasin talle oma plommikotti, kotti, mille ta oli annud mulle ühel päeval, et mul ei tarvitseks pista tinatükke tasku.

Ja see inimene, keda mina saadud kasvatus järgi olin pidand viletsaks olendiks, oli saand mulle nii armsaks, et nüüd võis juhtuda, et mina, kui mõnikord lõuna ajal ei näind teda, hakkasin otsima teda sadama ühest otsast teise sadade kaubavagunite hulgast ja reisijatevagunite rägastikust. Ja leidsin ta, ütlin talle sõbralikke sõnu ning jooksin lähemasse rahvakööki ja tõin talle küpsetatud maksa ning leiba.

— Kuid ühe päeval ma ei võinud leida teda, hoolimata otsimisest kogu sadamas. Ega järgmiselgi päeval. Ja siis hakkasin tundma end õnnetumana kõigist õnnetuist. Olin kindel, et ta oli jäänd haigeks, sest tiisikus sõi teda salatulena. Ja mina ei teadnud, kus ta elas... Ma ei teadnud ta nimegi, sest ta oli nimetand mind ikka *b a t j u š k a k s* ja mina teda *b a b u š k a k s*.

— Kuid siis leidsin ta *l i p o v a n i d e* linnaosast. Ah, ei kunagi õnn ja õnnetus ole olnud seotud nii lähedalt! Olin õnnelikum kui olin olnud kunagi enne või kui hiljem võin olla, kingitagu mulle kas või kuningriik!... Kuid keegi ei või kujutella, millised tunded ristlesid minus, leides tema sellases olukorras.

Kui ta magas nüüd siin viletsas nurgas kottide peldetavana voodis, ta näis mulle ainsasse olendisse keskendatud kannatuste pildina! Valude voodi äärel olid ta välke tütar ja ta poeg, kõik kolm luukeredeks lahjund. Ja siin mina selsin, võimetumana kui aheldatud vang...

Ja kui ta nägi minu, ta haige nägu sädeles sellasest rõõmust, et võtsin ta sülle ja nutsin kogu oma südame sügavusest.

— Ja siis ma algasin tõepoolest midagi...

Seda, mida ma kunagi ei oleks teind enda pärast, ei oma isa ega ema pärast, mida ma ei teinuks vabaduse ega päikesepaiste pärast, ma tegin, et võida viia pisut päikesepaistet ta kannatustesse: müüsin enda teenijaks.

— Õnneks leidsin ihe mehe, mehe, kes mõistis mind minu paljastamata ja kes andis mulle raha ette ilma pikkade arutusteta...

— Kas teate, sõbrad, kes see naine oli?

Adrian ja maalija tõstsid oma niisked silmad:

— See on... vahest sääl kaugel...

— Ja, sääl kaugel, kus teie nägite mu ühel päeval tulevat väikese blondi lapsega, kaugel all Gué de Gommorofca juures.

— Ah, — ütles Samoila, — homme, esimesel võimalusel võtan vankri ja sõidan ta juure arstiga!

— See oleks kaunis häduse näitamine, ütles Mihhail, kuid teadke, mu hää Samoila, et sellele hääle naisele ei ole olemas mingit „esimest võimalust“; ei mingi arst ega hädus aita teda enam...

Selle korvamatu kahju, mille olete kannatand kunstnik Vereščagini surmaga, teised Vereščaginid võivad korvata, vahest ületadagi tema. Kuid kõlgest inimelu õnnetusist kurvim on minu babuška oma; kurvim, verisim, südantlõhestavaim, sest siin ei olnud küsimus lõuendeist, mis iialgi ei saa maalitud, vaid elust enesest, mis on iga käsitletuse ülilm eesmärk — sest elust, mis saadab kuuldale kõrged valuhüüded.

*

„Babuška“ on katke romaanist „Mihhail“. Nii see kui kõik teised ta teosed on kirjutatud prantsuse keeles, mille Istrati õppis võrdlemisi hilja, kuid kõigis kultuurkeeletes leidub ka nende teoste tõlkeid.

Noorsotsialistide töomailt

Tervitus Eesti Noorsotsialistliku Liidu kongressile.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali sekretär sm. Ernst Ollenhauer läkitas Liidu juhatusele järgmise kirja:

Lugupeetud seltsimehed,

Täname Teid lahkest kutsesest võtta osa Teie 23. ja 24. märtsil peetavast kongressist. Kahjuks meil ei ole võimalik saata esindajat Teie kongressile ja saadame sel teel oma südamlikemad tervitused ja soovid.

Olgu Teie tööd tulemuste kroonitud ja lisandagu need suuremat sotsialistliku noorsooliikumise tõusu Eestis ja sellega kogu Sotsialistlikus Noorsoo-Internatsionaalis.

Seltsimees Arvi Hautamäki,

Soome vennasliidu esimees, tuleb Soome liidu esindajana meie Liidu kongressile ja tahab tutvuda eriti haridustöoga siinsete tööliste seas.

Töölisnoorpõlve pidustused.

8. ja 9. juunil (laupäeval ja pühapäeval) Noorsotsialistlik Liit ühiselt Tööliisspordi Liidu ja Tallinna Töölisteaatriga korraldab Tallinnas esimesed töölisnoorpõlve pidustused. Kavatsatud on rida õppekäike linna vaatamisväärsesse asutistesse, rongkäik läbi linna, töörahva pidu linna ääres, rida sportlisi võistlusi ja mängusid, noortööliste koosolek ja teatrietendus. Arvatavasti sisemaa organisatsioonid (nii noorsotsialistlikud kui tööliisspordi ühingud) ei jäta kasutamata juhust Tallinna tulekuks suuremal hulgal. Noorsotsialistlikke ühinguid palutakse pidada kirjavahetust selles asjas oma liidu juhatausega, tööliisspordi ühinguid Tööliisspordi Liiduga.

Inglise ametiühingud ja noorte kaitse.

Briti ametiühingute liidu viimane kongress on toimind ka noortööliste organiseerimise ja kaitsega. Vastuvõetud resolutsioon protesteerib energiliselt noortööliste kurnamise vastu väikekaubanduses madalate palkade maksmise teel. Kongress on võtnud vastu ka programmilise resolutsiooni, mille tähtsamad punktid kõlavad nii:

1. Igasuguse palgatöö keeld neljateistkümne eluaasta täitumiseni.
2. Algkoolisundus selle ajani.
3. Sunduslik edasiharimiskool 18. eluaasta lõpuni.
4. Kaitseäädusandluse laiendamine kõigile noortöölistele 18 eluaasta lõpuni.
5. Töömaksimumi kindlaksmääramine 48 tunnile nädalas, kuhu hulka on arvatud ka õppetunnid ja koristamine.
6. Vaba laupäeva õhtupoolik ja pühapäev.
7. Ööõö keeld noortöölistele.
8. Puhkus palga edasimaksimisega 3 nädalat noortöölistele alla 16 aasta ja 2 nädalat noortöölistele 16—18 a. (kaasa arvatud õpilased); sellesse puhkeajaga ei arvata üldiseid pühi.
9. Korralik hoolekanne, tööliste toetamine ja tähelepanu töötuile noortele.
10. Kutsehariduse korraldamine organisatsiooni kaudu, kus ametiühingud on esindatud ühevõrdselt ettevõtjatega.

Belgia sotsialistliku Noorkaardi konverents.

Läind jõulu ajal Belgia „Jeune Garde“ pidas oma aastakonverentsi Brüsseli rahvamajas (Maison de Peuple), kus umbes 150 saadikut esindas 12.000 liiget. Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali esimees Karl Heinz tervitas konverentsi, pääle selle sotsialistlike frondisõdurite, sotsialistlike õpetajate ja töölispartei tervitused. Sm. Martel'i, Noorkaardi sekretäri, aruanne võeti vastu peaaegu ühel häälel.

Konverentsil oli tähtsaks punktiks abinõude leidmiseks valimisagitatsiooni kaasaaitamiseks. Sotsialistide võit eelolevail valimistel oleks seepoolest suure tähtsusega, et siis võiks teostuda kuuekuine sõjaväeteenistus, mis on võetud sotsialistide programmi.

Noorsoo tulunduslikus võitluses peeti otstarbekohaseimaks koostööd partei ja ametiühingutega rahvusvahelise noorsookaitse programmi teostamiseks. Pöördi suurt tähelepanu kutseoskuse õppimisele ja avalikele koolidele ning võitlusele usutunnistussikkude koolide vastu.

Suurem osa teisest konverentsi päevast kulus läbirääkimisteks Noorkaardi kultuuritööst. Sm. Buset, Ukkel'i töörahvaülikooli õpetaja, rõhutas

suurema kultuuritöö vajadust noorsoo-organisatsioones, olgugi, et ta hülgas kõike seda, mis võiks takistada liikmete juuretõmbamist, samuti kultuuritööd väheste valitute seas. Noorsooliikumine peab saama tööliikumise eelkooliks. Konverents osutas suurt elavust, üksmeelt ja tööviljakust.

Jugoslaavia diktatuur noortööliste vastu.

Jugoslaavia uus diktatuur on pöördud kõigi tööliikumise vormide vastu. Ühel ajal sotsialistliku parteiga likvideeriti sotsialistlik noorsooliit, mis just nüüd elas üle suurt tegevuse tõusu. Liidu kõik 21 ühingut 800—1000 liikmega on suletud, ta varandused konfiskeeritud. Jugoslaavia seltsimehed küllap leiavad teisi teid edasitöötamiseks.

Esimehe vahetus Daanis.

Daani sotsialistliku noorsooliidu esimees Hans Hansen on kutsutud Sotsiaaldemokraatliku partei sekretäriks. Et Hanseneid Daanis on palju, siis pole ime, kui uueks esimeheks sai liidu senine sekretär Johannés Hansen ja uueks sekretäriks H. C. Hansen. Liidu häälekandja „Röd Ungdom“ pühendab lahkund esimehele südamliku tänuartikli.

Noorte liikumine Prantsusmaal.

Sotsialistlik noorsooliikumine Prantsusmaal on olnud väga nõrk, võrreldes partei mõjuga. Partei keskkomitee oma sellekohasel istungil veebruaril alul konstateeris sama, ning nõudis noorte ühinguilt, et need agiteeriksid enam ja arvestaksid ka noorte sportlisi nõudeid.

Soome seltsimehed ja meie.

Meie Liidu üksikud juhatusliikmed on üksikult läbikäimises Soome vennasliiduga, nii soomekeelsete kui rootsikeelsetega. „Työläisnuoris“ 5. nr. toob Karl Freibergi kirjutise „Sotsialismi idee ja noorsugu“ ning lisab juure järgmise komplimendi meie arvele: „Eesti sotsialistlik noorsooliikumine on väga noor ja algav. See ei ole jõudnud levida enam kui mõne linna tööliste sekka, kuid sellest hoolimata seda on juhtimas tähelepanuvaid teoreetilisi andeid ja sulgi.“

Sama lehe 6. nr. toob Nigol Andreseni kirjutise „Noorsotsialistlik liikumine Eestis“, mille juure toimetuse teeb märkuse: „Kirjutis on üsna huvitav, sest see näitab rõõmustaval viisil, et Eesti vennasliit oma toimingus pöörab tähelepanu pääasjalikult sotsialistliku teadvuse süvendamiseks, mida meilegi liit peab tähtsaks.“

Soome rootsikeelne sotsialistlik noorsoopäev

peetakse nelipühil Pietarsaares (Jakobstad). Ühinguis käivad ettevalmistused selleks.

Uue-Vändras

asutati hiljuti noorsotsialistlik ühing. Liikmete arv on juba asutamisel väljapaistev, on loota ühingu kiiret kasvu.

Samal ajal asutati ühing ka Türiale.

Klišeed lk. 41 ja 55 kunstiajakirja „Taide“ omad.

Militarismi vastu!

Kodanlasedki mõistavad, et sõjavägi on sant asi.

„Õppur Viskel“, kes praegu teenib sõjaväes, kirjutab „Päevalehes“ nr. 56:

„Noored, kes mõne aasta eest alles kõnelesid ilusaid sõnu ilusatest ja suurtest asjadest, ironiseerivad nüüd neid vaateid, mis avaldasid nad siis ise. Ja veel üks asi: enamus noormeestest on enne sõduripõlve võrdlemisi isamaalikud, pärast aga kas tuimus ise (paremal juhusel), või veel halvemat.

Millenst see tuleb, seda selgitagu targemad. Aga nii lugu on ja vägagi kardetav.“

Ju siis sõjaväe isamaalik drill raputab ikkagi mehed mõtlema. Enam meie ei julge kirjutada sõjaväe asjast, sest sõjaväe või tema osade haavamiseks võib olla seletatav iga kirjutis sellel teemal. Ja mis jaoks meie hää seltsimehel, vastutaval toimetajal lasta minna vangitorni neljaks kunni neljateistkümneks kuuks! Soovime õppur Viskelile, et ta jääks ainult tuimuseks endaks!

Tööliskultuur

„Internatsionaali“ komponisti 70. sünnipäev.

Mida meie teame revolutsioonilausest! Kui paljud vene revolutsioonilised laulud, näiteks, on kodunend Eestis, kuid kes tunneb nende loojaid-sunnitöölisi. Meie laulame Internatsionaali, rahvusvahelise organiseeritud töölisklassi hümmi, kuid pole paljudki kuulnud vist ei ta sõnade ega viisi loojat.

Revolutsioonilised laulud on osa töörahvast endast: ei ole nii tähtis, kes teeb, vaid see mis tehakse ja et tehakse. Üksik võitleja tööliikumises võib kaduda, hukkuda vangis, tapalaval, maapaos või viletsaist elutingimustest tekkind haiguses, kuid jääb kõik see, mis ta on teind sotsialismi hääks.

Oleme jäänd hiljaks ka Prantsuse töölise Adolphe Degeyter' sünnipäeva pühitsemisega: Degeyter sündis Lille'is 25. jaanuaril 1859. a. vaeses töölisperekonnas ja oli hiljem metallitööliline. Lille'i tööliskohvikuis lauldi siis rohkesti revolutsioonilisi laule, ja Degeyter mängis lauludele kaasa.

Maikuu 1888 mõned juhtivad sotsialistid lugesid koos Eugène Pottier', revolutsioonilise pagulase, Ameerikas avaldatud revolutsioonilaulude kogu. „Internatsionaali“ sõnad olid loodud juba 1871. aastal. Neil tuli mõte lasta Degeyter'l kui tuntud töölistmuusikul säada see vaimustav võitluslaul muusikale. Sõnad vaimustasid ka noort muusikut, ja nädala pärast ta laulis oma komponeeritud laulu kohvikus ette, laul trükiti varssi tuhandes eksemplaris ja ta levitati sotsialistide kongressil Troyes'is, kus lauldi seda esimest korda. 1899. a. Pariisis peetud sotsialistide kongressist alates laul on saand juba üldiseks.

Eesti keeles ilmus „Internatsionaali“ esimest korda Hans Pöögelmanni tõlkes, hilisem muusikaline tõlge on Gustav Suitsult.

Degeyter ise aga pidi võitlema palju eluviletsustega, ja 15. veebruaril 1916. a. ta leiti Lille'is poonuna: ta ei suutnud elada oma hümmi võidulepääsmist.

Reaktsioon ja rahvusvaheline keel.

Elmine „Rünnak“ tõi Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali vajalise soovitusel töölisnoorile: „Kõigi töölisnoorte kohustus, kes tahavad aidata üksteist mõistva inimkonna rajamist, on õppida esperanto...“ Lubatagu siinkohal veel pöördä tähelepanu arenevale esperantoliikumisele ja toodud soovitusel, mis püüab ergutada esperanto levimist töölisklassi sekka. Töölisklass oma internatsionaalsuse ja revolutsioonimeelsusega on ainuke tõeline esperantoliikumise kandja. Sest iga esperantist — ka puht Zamenhofliku vaimuga — on teataval määral revolutsionäär, kuna tänapäeva ühiskonnakord suhtub tagasihoidlikult, see on õrnalt öeldud, ja takistavalt, isegi vaenuliselt esperantosse. Täitsa revolutsiooniline on töölisesperantoliikumine, mis on suunatud nagu töölisliikuminegi klassivõitluse ideoloogiast. Esperanto ise aga süvendab internatsionalismi ja revolutsioonilisust. See esperanto ideeline külg kohustab meid tema õppimisele.

Neist asjaoludest on teadlik kõikjal võimuhaarand reaktsioon — ja tasse sisendub hirm esperanto eest. Selle ilmeks tõenduseks on reaktsiooni otse rahvusvaheline vastuvõitlus esperantole ikka tunnustavamal kujul. Selleks kõlbab reaktsioonile pastor, pedagoog, määrused, sandarmid ja muudki.

Viinis ilmuv „La Socialisto“ toob huvitavaid näiteid-fakte eelpool öeldud väidete kinnitamiseks pealkirja all „Reaktsioon ja maailmakeel“.

Bulgaaria haridusminister keelas erilise dekreediga esperanto õpetamise koolides ja esperanto ajakirjade „Bulgara Esperantisto“ ja „Esperanto Junularo“ levitamise õpilastele. Meid huvitavad peamiselt keelu motiivid: „Esperanto on kerge keel, õpilased harjuvad kergega ja kaotavad tahte õppida raskemaid asju.“ (!) Leht lausub omalt poolt: Kindlasti väga huvitav motiiv, tunnustus, et esperanto tõesti kõlbab oma kerguse tõttu töölistele... Ent huvitavamad on motiivid esperanto poliitilisest hädaohlikkusest: „Esperanto on rahvusvaheline keel, õpilased hakkavad austama internatsionalismi ning põlgama rahvuslikku keelt ja kultuuri.“ Mõistkem: õpilased hakkavad põlgama šovinismi, keelduvad sõdimast imperialistide kasuks, ja ometi selleta pole võimalik ju reaktsiooni eksistents. Lõpuks kahtlustatakse esperantoliikumist, et „selle all peituvad bolševikud ja anarhistid“. Teadagi, et reaktsioon nimetab igat liikumist, mis suundub progressile ja nüüdse seisukorra muutmisele „bolševistlikuks ja anarhistlikuks“. Mõistame, kuhu sihivad herra minister.

Ungari Horthy diktatuurimaal kasutatakse samuti valitsemisorganeid esperantoliikumise tagakiusamiseks. Nimelt siin on valulaps töölisesperantoliikumine. Sama „La Socialisto“ kirjutab: Ungari parlamendis vaieldi hiljuti esperantost. Vaidluse põhjustas sotsialistlikkude saadikute arupärimine, protestiks töölis-esperantoliikumise tagakiusamise vastu provintsis. Nimelt takistati esperanto kursusi töölistele ja valitsus konfiskeeris isegi esperanto õpiramatu töölistele. Siseminister hüüdis vaidluse ajal vahele, et viieharuline märk tähendab nõukogu. Lõpuks vastas minister, et esperanto on „tühi“. Naeruväärne väljaväänlemine, ütleb leht. Milleks siis kiusata taga ja korduvalt takistada „tühist“ asja?

Sagedasti võtab see võitlus groteski vormi. Isegi ühes provintsi kirikus (Ungaris) jutlustati esperantost. Jutlustaja ähvardas usklikke põrguga, kui keegi neist peaks õppima esperantot. „Vaadake kirsse puul,“ valgustas ta kuulajaid, „nad on kevadel roheline, aga nad muutuvad punaseiks! Samuti ka esperantistide viieharuline roheline märk

muutub kunagi punaseks.“ Tema selgetnägevus tulevikku on päris imetlusväärne.

Ühes Eestimaa vabameelseks kuulutatud koolis kanti ette õpilase poolt esperantoliikumist referaat, milles mainiti ka suure ja tugeva üleilmise rahvuslusetute liidu (SAT) olemasolu ja tegevust, mis baseerub klassivõitluse alusel ja seega ka enese ümber on koondand töölisesperantiste. See aga ei meeldind kooli n. n. vabameelsele direktorile. Tulemus: avalik märkus referendile, nõue, et referent ei oleks tohtind nimetada töölis-esperantoliikumist j. m. Iseenesest küll väikene juhus, kuid siiski iseloomustab reaktsiooni intensiivsust.

NARVA HÄDAABITÖÖD.

Külm ja nälg sunnib inimesi leppima igasuguse olukorraga: noored ja vanad eided lõhuvad pakase käes kaanaliit.

Lõpuks peab märkima, et sellased repressioonid ei suuda liikumist hävitada. Bulgaaria rahva terve instinkt tundis selgesti, et asi, mis on keelatud niisuguselt valitsuselt, sellaseil põhjusil, peab kindlasti olema hääl asi ning huvi asja vastu kasvas suuresti. Ungari töölisklass õpib raugematu püsivusega esperantot, nagu lubavad oletada ajalehtede kuulutused, mille kaudu tungitakse välja Ungarist (kirja teel) ja luuakse rahvusvahelisi tutvusi ja sidemeid. Surve õige asja lämmatamiseks on võimetu ja pigemini virgutab aktiivsele vastutegevusele, mille päämiseks avaldiseks praegusel korral on esperanto keele kätteõppimine. See pole võimalik ilma kindla teadlikkuseta, ja esperanto väärtust tühistavad jutud on tendentslikud reaktsioonilised sünnitised.

Tagurlus ja karskus.

Väga huvitav teade Bulgaariast, valge terrori maalt: gümnaasiumis takistatakse karskusliikumist! Reaktsioon kardab karskust, sest alkohol ja rahvuslus — need on uimastusvahendit rahvale. Tahtmatult mõte viib Eesti koguneeste rohelise lipu õnnistamis-mürglitele ja kaitse-liidu kuulsaile praalinguile, mida teostatakse sama põhimõtte järgi.

Šveitsi töölislauljate liit.

Käesoleva aasta alul Šveitsi töölislauljate liit sai neljakümne aastaseks. Liit kasvab kogu aja, viimasei aastal tekkis juure 8 uut oskonda. Aastavahetusel saabus rõõmus teade, et „Romaani töölislaulu liit“ oma 11 osakonnaga on liitunud üldisesse liitu.

Soome „Työläisnuoris“

avab esperanto-nurga selle keele parema õppimise võimaldamiseks.

Mida õpivad Soome töölised?

Soome töölissharidusliidu õpiringid on jagunenud viimasel kolmel õppi-aastal järgmiselt:

A i n e.	Õ p i r i n g i d e a r v.			
	1925/26 a.	1926/27 a.	1927/28 a.	Kokku.
Ilukirjandus ja kirj.-ajalugu	40	55	73	168
Omavalitsusteadus	30	51	60	141
Organiseerimistöö	12	24	54	90
Majandusteadus	34	25	20	79
Deklamatsioon	25	25	21	77
Raamatupidamine	27	22	27	76
Sotsialism ja selle ajalugu	22	14	14	50
Esperanto	15	7	21	43
Üldine ajalugu	18	13	12	43
Soome keel	8	19	10	31
Sotsioloogia	13	8	11	32
Soome ajalugu	4	12	15	31
Kõnekunst	10	6	15	31
Tervishoid	2	12	12	26
Sportiteadus	—	—	21	21
Põllumajandus	—	7	10	17
Kodumaa tundmine	—	2	7	9
Muud ained	—	—	21	21

Esimesel kohal paistab silma rohke ilukirjanduse harrastamine. See osutab tööliliste huvi eriti ideoloogilistele küsimustele. Mis puutub deklamatsiooni õpinguisse, siis on tegemist väga suurel määral pidude deklameerijate ettevalmistamisega. Nii üldine kui Soome ajalugu, oma-

valitsusteadus, majandusteadus, sotsialism ja selle ajalugu ning sotsioloogia käsikäes on määratud ilmavaate tugevamaks rajamiseks, kuid samuti ka praktiliseks sotsialistliku poliitika teostamiseks (omavalitsusteadus); sinna juure kuulub veel raamatupidamine ja organiseerimistöö organisatsiooni tegelastele paratamatuna vajadusena. Esperanto õppijate tõusev arv näitab rahvusvahelise keele tugevat tõusu, ja selle õppimine läheb ikka paratamatuks tiheneva rahvusvahelise läbikäimise tõttu.

Soome Töölis haridusliidu õpiringid.

Kuidas töölised täiendavad oma haridust, sellest annab näite Soome Töölis haridusliidu õpiringide arv ja eriti osavõtjate arvuline tõus:

1919/20	õppeaastal (Liidu algusaastal)	63	õpiringi	500	osavõtjaga
1920/21	„	75	„	850	„
1921/22	„	103	„	1300	„
1922/23	„	100	„	1387	„
1923/24	„	121	„	1789	„
1924/25	„	176	„	2411	„
1925/26	„	230	„	2949	„
1926/27	„	244	„	3475	„
1927/28	„	342	„	4462	„

Töölissport

Šveitsi ja rahvusvahelise töölisspordiliikumise sihtjooned.

Šveitsi töölisspordiliikumine, mis on oma arenemiselt kõige vanem, on rajatud põhimõttele: töölissport ei ole enda eesmärk vaid ta on proletaarliku kultuurliikumise teenistuses. Liidus on kohustuseks, et funktsionäärid kuuluvad parteisse või ametiühinguisse. Eriti noorsoosse see peab sisendama moderni töölisliikumise suundi.

Šveitsi töölisspordiliikumisest on kasvand välja ka Töölisspordi Internatsionaali 1927. aastal vastuvõetud Dr. Steinemanni koostatud

sotsialistliku spordikasvatuse juhtnõid.

1. Sotsialistliku spordi eelduseks ja aluseks on poliitiline, ametiühinguline ja ühistegelene töölisliikumine. Töölissportlane on kohustatud organiseeruma parteiliselt või ametiühinguliselt või kummaski suunas.

2. Mees- ja naissugu naudidavad sotsialistlikus spordis samu õigusi ja neil on samad kohustused.

3. Kõigile vanadusastmeile ja kummalegi soole tuleb luua kõikjal oma juhatuse ja oma harjutusalaga organisatsioonid.

4. Sport ei ole sotsialistidele omaette eesmärk, ta peab teenima sotsialistliku kultuuri loomist.

5. Ta esimene eesmärk on inimese tervise ja majandusliku jõu soodustamine.

6. Sotsialistlik Töölisspordiinternatsionaal tunnustab sportlaste, arstide, sporditehnikute jne. koostöö rahva tervist ja hüvangu teeniva spordi aluseks. Spordiartside töö olgu organiseeritud kõigis maaliitudes.

7. Harjutused olgu peamiselt õhus, kinnised ruumid olgu hädaabi- nõuks.

*SUUSATAMISAEG ON MÖÖDA,
töölissportlastel on kahju kadund hää spordi võimalustest.*

8. Harjutused riieteta olgu igalpool soovitatud.

9. Alkoholi, sotsialistliku ühiskonna vaenlase vastu töölisspordis tuleb võidelda.

10. Teine eesmärk on rahvahulkade läbistamine mõttega, et mitte üksik vaid ühiskond tervikuna on kultuurikandja ning looja; ühistunne peab saama tugevaks T. S.-Internatsionaalis.

11. Ühistunde arendamist takistavad üksikud spordiharud oma enam või vähem idividualistliku olemusega (kergeatletika, võimlemine riistadel,

üksikujumine, suusatamine, murutõnis ja poks). Nende harjutusala tuleb täiendada nii palju kui võimalik ühisharjutustega.

12. Teised spordiharud vastuoksa, nagu massvõimlemine, võistlusmängud ja rännakud, edasi laul ja muusika, on väljapaistvad vahendid ühistunde arendamiseks. Liitude ülesanne on kinkida neile haridusvahendeile erilist tähelepanu.

13. Kõigis spordialades, kogu jagude, gruppide ja meeskondade võistlused ning mitmevõistlused on eriti arendatavad.

14. Sotsialistlikus spordis võistlus ei tähenda soovitud juhust vastase võitmiseks iga abinõuga; töölissportlane näeb igal hetkel inimest ja võitlusseltsimeest. Kõik võistlused täidetagu seltsimehelikus vaimus ja enam peenelt arendatud võimsana mänguna kui tõsisena, raskena võitluse võidu pärast.

15. Rekordinimestikkude pidamine üksiksaavutistes olgu täiendatud massisaavutiste statistikaga.

16. Silmapaistvad üksiksaavutised ei vaja rõhutamist.

17. Kõigi spordialade sportlaste osavõtt demonstratsioonidest ja masiharjutustest on endastmõistetav kohustus.

18. Sotsialistlik mõte olgu kindel nii sportlike juhtide kui sportijate massis; ta peab aga väljenduma ka organisatsioonivormis kui ka kogu organisatsioonielus.

Mis spordialasid harrastavad töölissportlased?

Sotsialistliku Töölisspordi-Internatsionaali kuuluvast 24-st liidust harrastatakse:

jalgpalli	19	maal
võimlemist	19	„
kergejõustikku	17	„
veesporti	14	„
võimlusmänge	13	„
raskejõustikku	13	„
talvsporti	10	„
rattasõitu	8	„
turistika	8	maal
murutõnist	5	„
kaitsessporti	4	„
laskmist	2	„
džiu-džitsut	2	„
hokit	2	„
sportlendamist	2	„
alastikultuuri	1	„

Päälle selle on:

8	maal	oma samariitide osakond
3	„	„ noorsoo-osakond
3	„	„ maleliit
2	„	„ raadioliit.

Jugoslaavia diktatuuri all.

Jugoslaavia värsked diktatuur, mis on lõhkund tööliikumise, on annud tunda ennast ka tööliisspordile. Jesnices sandarmeeria vangistas 10 tööliisvõimlejat, sest et need olid täitnud vabaharjutusi Internatsionaali muusika järgi. Vangistamine üllatas Jugoslaavia seltsimehi seda enam, et seni ei ole teada, et Internatsionaali laulmine oleks keeldud, seda enam siis veel võimlemine selle viisi järgi!

Diktatuur võib küll keelda selle tööliishünni laulmise, mitte aga usku internatsionaali!

Saksa tööliisspordipidu.

18.—21. juunil s. a. peetakse Nürnbergis 2. tööliisvõimluse ja -spordipidu. Nürnbergi linnavalitsus on peo korraldamisel vastutulelik, ja Nürnbergis on kasutada modern staadion, mis võimaldab kolossaalseid üritusi, näiteks vabaharjutuste platsi 20.000 esinejale ja 90.000-lisele publikule ning palju muud.

Sotsialistliku Tööliisspordi-Internatsionaali võimlemismängud.

Võimlemismängudena harrastatakse Internatsionaali kuuluvais liitudes käsipalli, võrkpalli, löökpalli, trumppalli, korvpalli, ja igasuguseid muid pallimäng, maa- ning jäähokit ning murutõnist. Iseloomustavaks viimastel aegadel on käsiallimängude kiire levimine ja murutõnise tungimine tööliissporti. Daanis, näiteks, tööliisspordiliikumine algas murutõnisele tugesdes.

Igapäev

Orvusto

Maatöölised vajavad kaitset

Kui kõneleme eraldi maa noortöolistest, siis sellega meie kuidagi ei taha väita, nagu linna ja maa proletariaadi huvid oleksid erinevad või koguni vastolus teineteisele. Vastuoksa, proletariaadi suured või väikesed võidud on saavutatavad ainult kõigile ja kogu proletaarliku frondi võitluse tulemusena. Kuid maa töölistel on paratamatuid raskusi, mida linna proletariaadil ei ole nii suurel määral. Ning eriti maanoortöölised on halvemas asendis kui ükski proletaarlik kiht.

Maareformiga teostatud maa väikekoodanlustamine on annud oma tulemused: ta on suurendand palgatööd mittetarvitava väikekoodanluse hulki (asunikud!), on vähendand suuresti maaproletariaadi teenistusvõimalusi. Pärastsõjane tööpuudus linnades on sulgend maaproletariaadi vabade käte äravoolu, ja praegune maatöeline, olgu põllutöeline, ehitustöeline või mis tahes elukutsega tööline ei leia maalt vajalist tööd ega saa rännata linna. Maa kannatab tööliste üliküllust.

See ei tähenda, et tööd ei oleks! Ainult suurel hulgal väiketalupeida-

ja il ja asunikel puuduvad võimalused tarvitada palgalist tööjõudu, sellepärast nad sunnivad töötama ülejõu oma perekondadel.

Kahtlemata haletsemisväärne on pisitalupidajate ja asunikkude (endiste mõisatööliste) perekondade, pääle muu noore põlve osa. Põllukultuuri uusi saavutisi rohkete masinate näol ei suudeta muretseda ega teha tasa maapinna väiksuse tõttu — ja primitiivsete põllundusmeetodite juures kulub rohkem tööjõudu — eriti laste ja noorte tööd.

Ei ole juttugi siis sellest, et maa poolproletaarlike pöllupidajate lapsed võiksid saada korralikku haridust või et nendele ei tehtaks liiga töõga. Kuid see on ometi perekonna puutumatuses olenev, vanemad on sunnitud kurnama oma lapsi. Täiskasvades aga need poolproletaarlike perekondade lapsed, äratõrjutud kodukohast liigsena tööjõuna, valguvad proletariaadi sekka, ja sellepärast oma kodus töötavad väiketaluude noored on paratamatud meie, noorsotsialistide, liitlased, kes aegsasti harjuvad võitlema oma õiguste eest.

Kuid veel halvem on lugu maa rohkearvuliste töõlis perekondade lastega. Kui puuduvad sääduelikud normid, mis piiraksid laste ja noorte kurnamist omas perekonnas, siis puuduvad ka tõkked noorte palgatõõliste kurnamiseks. Pääle algkoolisääduuse, sundusliku alghariduse sääduuse ei ole norme takistamas maatõõs laste ja noorte tööjõudu. Ja sellepärast proletaarlik laps algab oma õiglusetu teenistuskäigu karjase na, mistõttu — karjaskäik ei ole ju suvitamine! — teenib endale leiba liig pika töõpäeva ja vähese puhkamise juures, täiesti oma peremehe meelevaalu antud (kehalised karistused!). Tõõpoiss ja -tüdruk ei eraldu palju karjasest — ja nii kogu noorpõlv.

Ka linna noorproletaar kannatab halbu haridustingimusi, kuid ta võib omandada sundusliku algkoolihariduse ometi kergemini. Maa noortõõline vaevalt saab käia koolis poolte õppeaastate kaupa, ja maa olud katkestavad hariduse täiendamise sellejärele hoopis.

Haridus on esimene asi, mis peab võimaldatama ka maanoortele. Kuid „14. tunnilise töõpäeva juures ei või lugeda ega õppida“. Ning siin esimene nõue ongi: noortele lühem töõpäev — ühelgi juhtumil mitte üle 8 tunni. Maatõõliste liikumine, mis on veel algastmes, peab võtma oma tähtsamate ülesannete sekka maanoortõõliste kaitse, sest praegu on aeg kasvatada juure teadlikku noorpõlve maatõõliste liikumisse.

Mis nõuded tuleks teostada maanoortele?

Nädala töõmäära ulatus mitte üle 48 tunni, et noortel oleks võimalik kasutada vaba aega oma silmaringi laiendamiseks. Juba maksva algkoolisääduuse põhjal ei ole õigust võtta palgatõõle noori sundusliku kooliaja kestvusel. Kuid ka suvine palgatõõ peab kaotatama 14. eluaasta täitumiseni. Varssi peaks hakkama maksma 6-aastane sunduslik algkool, kuid kodanlaste armust ei ole teostund täiel määral 4-aastanegi, sest suuratalupidajad peavad saama ju karjalapsi!

Töökeeld lastele ei ütle veel midagi — neile on vaja võimaldada õppida, aga mitte teha palgatööd. Ja nii keskvalitsuse kui omavalitsuste ülesannete sekka kuulub kehvade õpilaste toetamine. Kui sennijani on toetatud liig vähe, siis sellepärast, et tööliste organisatsioonid ei ole suutnud avaldada selleks küllaldast survet.

Kuid samuti tähtis on ka puhkus noortele 14—16 a. — neljanädalane ja 16—18 a. kolmenädalane — palga edasimaksimisega. Nende nõuete teostamine on praegu kõige põlevam. Maa noortöölised pangu ise liikuma need mõtted kõigepäält noorsotsialistlikes ühingus ja astugu koostöösse partei- ning tööliühingutega. Maanoortöölistel ei tarvitse jääda nii õiglussetusse seisukorda kui nad on — kuid õigust ei paku keegi: see tuleb võidelda kätte.

Ajal kui klassivõitlus läheneb otsustamisele, lahendamisprotsess valitsevas klassis, kogu vanas ühiskonnas omandab nii ägeda, terava iseloomu, et väikene osa valitsevat klassi loobub temast ja liitub revolutsioonilise klassiga, klassiga, mis kannab tulevikku oma käes. Nagu kord osa aadlit siirdus kodanluse leeri, nõnda nüüd osa kodanlust siirdub proletariaadi leeri, ja nimelt osa kodanlasi-ideolooge, kes on töötanud kogu ajaloolise liikumise teoreetilise mõistmiseni.

Kommunistlik manifest.

„Kommunistlik manifest“ ja meie

Saatesõna uue väljaande juure.

Eksivad või valetavad need, kes ütlevad sotsialistid olevat päämiselt eitajad, kes ei ole rahul olemasoleva maailmakorraga ja püüdvat hävitada või vähemasti arvustada seda. On küll õige, et konstruktiivne-revolutsiooniline ilmavaade ei või jaatada vähemasti mitte kõike olemasolevat. Et ehitada üles uus, otstarbekohane, vajaline ja mugav loss, selleks on vaja lõhkuda eest puumajakeste rodu. Sotsialism ei löhu küll huupi, et pärast onnide kõrvaldamist hakata mõtlema, millega täita vaba koht; ei, ta on hankind plaanid ja muretsend ehitusmaterjali juba enne lõhkumist, tal ainult ei tarvitse renoveerida ja kindlustada tugelega olemasolevaid tšuharikke oma lossi ehitamise edasilükkamiseks.

Sotsialism on kõige elujaatavam ja optimistlikum elukäsitus, mis on olemas. Küllalt palju ühiskonna-arste on annud diagnoosi praegusele haigele ühiskonnale — kuid arstimistee? Kas lüüa käega tagurluse apostli Osvald Spengleriga, võtta lauluraamat ja minna kirikusse suure hingepalve pidamiseks — või leida tee ratsionaalseks arstimiseks, nõutlemata soolapuhujatega.

Utopistlikud sotsialistid juba Thomas More'i ajast pääle leidsid, et

ühiskond on arenend ebakorrapäraseks ja muutund haigeks. Keegi aga ei võind leida õiget teed ühiskonna parandamiseks enne kui Karl Marx ja Friedrich Engels oma „Kommunistlikus manifestis“ leidsid selle tee: ühiskondlike klasside kaotamine klassivõitluse kaudu.

„Kommunistlik manifest“ on siis rahvusvahelise proletariaadi ja kõigi oleviku ühiskonnast rahuldamatute rebellide esimene ja ainus kaugelekuü-
niv programm. Ta ei ole utopiline, vaid maailma mullistus asetatakse ajaloo raudsele käigule, nõnda siis revolutsiooniline toiming ei ole mille-
gagi vastolus vaid ta on üheltpoolt paratamatu, teiselt poolt soodustab loomulikkude ajaloolist arengut. Kui „Kommunistlik manifest“ oleks ainult aktuaalse võitluse programm, tänapäeval võiksimē vaadelda seda ainult ajaloolisena materjalina. Kuid ta on hoopis enam: ta on püsiv programm ja sellekõrval esimene proletaarliku ilmavaate kontseptsioon.

Kui siis Manifesti praktilis-politilises osas mõni asi on vananend (säälgi võime leida huvitavaid paralleele tänapäeva väikekodanlisile, konservatiivseile ja utopistlikele vooludele), ei ole vananend ometi materjalistlik ajalookäsitlus, mis esmakordselt on antud siin täielisemal kujul.

Manifesti väärtus ilmneb alles siis, kui meie ei vaatle ainult ta sisu, võttes omaks ta ideoloogilisi põhialuseid, vaid kui hindame ka tema vormilist külge. Mitte kõigile ei ole arusaadav, et sotsialistlik teos võib olla hääs kirjanduslikus vormis. „Kommunistlik manifest“ on haruldane publitsistlik teos, mille stiililist ja kompositsioonilist sünteesi võib võrrelda Stokholmi raekoja omaga.

Milline poleemika, milline ironia kõrvaldub suure tagasihoitud paatosega ja revolutsiooni kirega. Mõnigi kord tunneme vastast punastavat väidete ees, mis on taband enam kui loodeti. Vaadake kas või kahekõnet:

On heidetud ette meile, kommunistidele, et meie tahame kõrvaldada isiklikult hangitud, omatõõtatud omandust, omandust, mis moodustavat kogu isikliku vabaduse, tegevuse ja iseseisvuse.

Tõõtatud, hangitud, omateenitud omandus! Kõnelete väikekodanlisest, väiketalupojalisest omandusest, mis käis kodanlise omanduse ees? Meil ei tarvitse seda kaotada; tõõstuse arenemine on kaotand selle ja kaotab seda igapäev.

Või kõnelete modernist kodanlisest eraomandusest?

Kas aga palgatõõ, proletari töö loob talle omanduse. Ei kuidagi. See loob kapitali, s. o. omanduse, mis kurnab palgatõõd, mis võib suure-
neda ainult tingimusel, et ta tekitab uut palgatõõd, et seda jälle kurnata.

Kodanlisest ühiskonnas siis valitseb minevik olevikku, kommunistlikus ühiskonnas kapital on iseseisev ja isiklik, kuna tegev indiviid on iseseisvusetu ja isikutu.

Ja nende suhete likvideerimist kodanlus nimetab isikupärasuse ja vabaduse likvideerimiseks! Ja õigusega. Igatahes on kõne kodanlase-isikupärasuse, -iseseisvuse ja -vabaduse lõpetamisest!

Või hoope rumalaile näiteile ühisenaisepidamisest!

Ning samal ajal tunneme olevat sihitud meiegiaegsete poolsotsialistlikkude maailmaparandajate vastu:

Vabakaubandus! töötava klassi huvides; kaitsetollid! töötava klassi huvides; vangikongid! töötava klassi huvides: see on kodanlussotsialismi viimane, ainukesena tõsiselt mõeldud sõna.

Dünaamiliselt areneva sotsialistliku ilmavaate loomine on „Kommunistliku manifesti“ jäädav teene. Selle tarvitamise meetodi omandamine aga meie ülesanne.

Meie kunstnikud

Märt Laarman tuleb meile lähedale oma tugeva vormiga. „Ehitisest“ kõneleb meile otseste ja tugevate vormide kaudu ehitamisrõõm. Muidu M. L., nagu H. Olvi ja A. Akbergki, ei ramasta kujutada asju muidu kui vormide pärast.

Anna Põllusaar, andekas maali ja graafik, on annud siin hoovi, mille taolisi tunneme mitu.

Franz Mynni 20. sajand — eks see ole siiski ülesehitamise, uue suure ja julge ülesehitamise sajand — ja selle saksa kunstniku ehitis iseloomustab kõige paremini meie sajandit.

Selle numbriga saadetakse kõigile tellijaile „Kommunistlik manifest“.

Viinis 12.—14. juulil peetavate Rahvusvaheliste Sotsialistlikkude Noorsoopidustuste märk.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja.

Vastutav toimetaja: **Reinhold Saving**. Väljaandja: **Mihkel Mihkelson**.

Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu m. 31, postkast 367.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.